ZAMONAVIY MEDIAMAKONDA AXBOROT XAVFSIZLIGI

Mushtariy Tolibova
Guliston davlat pedagogika instituti talabasi
Ilmiy rahbar: Tursinkulov Nurali

Annotatsiya: *Ushbu maqolada globallashuv sharoitida mediamakon va axborotlashgan jamiyatning zarurati va axborotlashgan jamiyatni barpo etishdagi asosiy muammolar, to‘siqlar haqida fikr yuritiladi. Hamda yangi O‘zbekistonda axborot tahdidlarning oldini olish, yoshlarni turli xavflardan himoyalash zarurati haqida yoritiladi.*

Kalit so‘zlar: *Axborotlashgan jamiyat, globallashuv, mediamakon, intellektual, aqliy rivojlanish, virtual o‘yinlar, kommunikatsiya, immunitet, innovatsion tafakkur, mafkuraviy qurol, axborot madaniyati, ma'naviy qaramlik, axborot xurujlari.*

Axborotlashgan jamiyatda yashash qanchalik oson va ishlar yengillashgan bo‘lsa, bu jamiyatda yashashning o‘ziga hos qiyin tomonlari ham talaygina. Sababi ular inson dunyoqarashining keskin o‘zgarishiga sabab bo‘ladi va u shaxs tafakkuriga bevosita ta’sir qiladi. Axborotlar kirib kelishi oqimi kuchaygan sari ularni qabul qilish va bu oqimda yashash ham ancha qiyin. Chunki, ularni qabul qilish har kim tafakkuri uchun turlicha ta’sir qiladi. Ma’lumotlarni to‘g‘ri qabul qilish va texnik qurilmalardan kerakli hamda samarali jihatdan foydalana olish uchun kishining intellektual ya’ni aqliy rivojlanishi yuqori darajada bo‘lishi zarur. Buning uchun:

- fikrlashni rivojlantirish;
- mantiqiy, obrazli, ijodiy va abstrakt fikrlashni uyg‘otish;
- ma’lumotlarni bir-biridan farqlay olish;
- axborotlarni qabul qilishda chegara darajasini bilish;
- istalgan ma’lumotni to‘g‘ridan to‘g‘ri qabul qilmasdan ular ustida mushohada qila olish kabi jarayonlar kishida yaxshi rivojlangan bo‘lishi kerak.

Bugun jamiyatda insonlar axborotsiz yashay olmaydi. Ularni qabul qilish uchun uchun esa qo‘limizda axborot vositalari yetarli darajada. Kishi olayotgan har bir ma’lumot esa ruhiy jihatdan albatta ta’sir ko‘rsatishi tabiiy. Uning ta’siri shu darajadaki hatto kishining dunyoqarashini o‘zgartirib yuborishi mumkin ekan. Bugun yoshlarda kuzatilayotgan turli xil kasalliklar, asabiylik va boshqa salbiy jihatlarning ham asosida virtual o‘yinlar yotadi. Olimlarning ta'kidlashicha bu o‘yinlar dunyosida yashagan har qanday kishida dastlab rahm-shavqat tuyg‘ularining pasayishi, vaxshiylik darajasining oshishi va insoniy tuyg‘ularning yuqolishiga olib kelar ekan. Uyqusizlik,charchoq holatlarining oshishi natijasida esa kishi ta'nasida turli gormonal o‘zgarishlar sabab har xil kasalliklarning avj olishi isbotlangan.

Globallashuv va mediamakonning rivojlanishi yaxshi albatta. Zamonaviy kommunikatsiya va axborot texnologiyalari sababli ilm-fan yutuqlari chegara bilmaydi, yangiliklar va axborotlardan tezlik bilan xabardor bo‘lamiz,turli muammolarda davlatlar bir-biri bilan hamkorlik qilishlarida qulay. Ammo, har bir narsaning ijobiy va salbiy jihatlari bo‘lgani kabi jamiyatda ham bunday texnologiyalarning zararlariga qarshi yetarlicha immunitet hosil qilinmagan bo‘lsa bu davlatni ancha murakkab vaziyatlarga olib kelishi mumkin. Insoniyat bunday intelektual tafakkur mahsullaridan faqat ijobiy maqsadlarda emas balki buzg‘unchi g‘oyalar yo‘lida ham foydalanishi achinarli holdir. Shu o‘rinda birinchi prezidentimiz Islom Karimovning “Ayni paytda hayot haqiqati shuni ko‘rsatadiki, har qanday taraqqiyot mahsulidan ikki xil maqsadda foydalanish mumkin. Agarki, bashariyat tarixini, uning tafakkur rivojini tabiiy ravishda ko‘zdan kechiradigan bo‘lsak, hayotda insonni kamolotga, yuksak marralarga chorlaydigan ezgu g‘oya va ta’limotlar bilan yovuz g‘oyalar o‘rtasida azaldan kurash mavjud bo‘lib kelgan.

Bugungi kunda esa zamonaviy axborot maydonidagi harakatlar shu qadar tezkorki, endi ilgarigidek bu voqea bizdan ancha olisda deb beparvo qarab bo‘lmaydi. Ana shunday kayfiyatga

berilgan xalq yoki millat taraqqiyotdan yuz yillar orqada qolib ketishi hech gap emas" degan fikrlari bugun qanchalik o‘rinli ekani o‘z isbotini topmoqda.

G‘arazli maqsadlar yo‘lidagi asosiy qurol esa bugungi kun yoshlari. Fan va texnika yutuqlaridan ayrim siyosiy kuchlar o‘z g‘arazli niyatlarini amalga oshirishda mafkuraviy qurol sifatida ishlatayotganini ham e’tibordan chetda qoldirib bo‘lmaydi. Odamlarning birinchi navbatda yoshlarning ong-u tafakkurini, ma’naviy olamini izdan chiqarishga qaratilgan harakatlarining asl mohiyatini, ularning uzoq va davomli, salbiy oqibatlarini anglash va bunday havf-xatarlarning oldini olish bugungi kunda o‘ta muhim ahamiyat kasb etadi. Shunday ekan o‘quvchi yoshlarda axborot madaniyatini shakllantirish juda muhimdir.

Chet davlatlar o‘z g‘oyalarini axborot vositalari orqali bizga singdirishga harakat qilishadi.Eng asosiy xavf - xatar ham aynan mana shunda. Demak, bugungi kunda jurnalistlar, barcha axborot tarqatuvchilar o‘z faoliyatlarida qat’iyat bilan ishlashlari talab qilinadi. Sababi ular haqiqiy mahsulotlarni xalqqa yetkazib berishsa jamiyatda boshqa davlat mahsulotlari uchun ehtiyoj sezilmaydi.

Axborot xurujlariga qarshi kurashishning eng samarali yo‘li ham avvalo, yoshlarda axborot tahdidlariga qarshi sog‘lom immunitet hosil qilish va mamlakatning o‘zini o‘zi haqiqiy, talab darajasidagi axborot bilan ta’minlashidir. Ana shundagina hech birimizda virtual olamga ma’naviy qaramlik kuzatilmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov.I.A. “Eng asosiy mezon – hayot haqiqatini aks ettirish” O‘zbekiston. 2009-yil 5-6 betlar.
2. Karimov I.M, Turgunov N.A. “Axborot xavfsizligi asoslari”. Darslik. – T.: O‘zR IIV Akademiyasi, 2016.
3. M.A.Yahyo. Internetdagi tahdidlardan himoya – T.: “Mavrounnahr”. 2016.

2-sho‘ba: